

TÖRTÉNETEK.

Költ Bétsben, Augustusnak 28-dik
Napján.

A' minek jelentését, még ez ideig, más jobb reményfégtől tápláltatván, mind csak halogattuk: azt immár kéntelenek vagyunk, akár mint sebheffe- is illy gyászos Történet szivünket, magunk- is bizonyítani, hogy Nemzetünk dífze, F. M. Gróf HADIK András Úr, a' fő Seregnél többé a' kormányt nem tartja: — — — A' minapában örömmel vett, 's általunk mindjárt- is közlött Tudósítás szerént, azt hiszük vala, hogy édes Hazánk kebelében született, 's nevelkedett ősz Herófunk, ott végzi ditsős- fégeffen hadi pallyáját, a' hol azt, egy szárad felét felül haladó idővel ennekelötte, valóban szerentsés, és bódog órában elkezdette. — Látta első Magyar Vitézünk Gróf

Gróf HADIK András Úr, mint verték-ki a' Törökök népeinket *Serviából*, 's végre miként keríték kézre híres *Nandor Fejérváradt*. A' *Krotzkai* szoros úton, *Belgrádon* alól, mutattais már azon időben Kapitány fővel vitézfégét: biztunk tehát, hogy egy nagy tapasztalású Magyar fő Vezér, a' ki *Belgrádnak*, úgy-mint a' részünkről el-végezett ostrom tárgyának 's egész vidékének mivóltát, már olly fok idővel ez előtt ki-tanulta, azon Magyar vérrel szerzett erősfégét, széleffen ki-terjedt környékével együtt, Országunkal újra egyesíti, melly annak tűz fal gyanánt vala fok ideig, a' dühös Török ellen. — Ebbéli hiedelmünk, és minden bizodalunk, már látjuk szomorúan, tsak édes álom vala. — Bár tsak e' fzerént, ne-is mozdúlt volna helylyéből, 's a' mindenféle rontsolódás által, ne rövidítette volna drága életét, már régen borostyán koszorúkkal ékeskedő Hazánk' Fia, kinek hanyatlott idejéhez, kéfz volna a' jó szivű Magyarfág, a' magáéiból-is napokat ragasztani, tsak hogy annál tovább ditsekedhetne ez időben-is, egy illyen adománnyával az Egeknek, a' ki valamint maga vitéz Eleinknek nyomdokait követte, úgy másokkal-is követtette, 's azon törekedett szives igyekezettel, hogy Hazánk' Napja, melly úgy láttzik, de talám nem tsak láttzik, hanem valófággal le felé sietett, út-ját

ját változtassa, és ismét újjabb, 's nagyobb fénnel derüllyön-fel. — A' midön a' nagy Hadnak, kedves fő Vezérétől hirtelen 's véletlen lett meg-válását, vele együtt szívesen fájlallyuk: nem esünk mindazáltal kétségsébe, a' dolgok' szerentsés ki-menetele felől: mert HADIK helyébe LAUDON állott elől, a' ki Auguszt. 11-dik napján, *Ujj-Gradiskáról*, ha mind némelly küszködések után, 's között-is, népével *Belgrád* felé indult. Augusztusnak 14-dikén, már *Zimonyban* volt, a' honnan, minekutánna mindent meg-visgált, 's el-rendelt volna, 17-diken, *Futakra* ment, vele egyenlő idejű, 's vitézfégű jó Barátjának, Gróf HADIK fő Vezérnek látogatására. Innen *Fejértemplomba* utazott, a' hol gondos figyelmetesféggel, szélylyel nézvén, a' fő Igazgatást által vette. — Minémü dolgokat fog itten-is véghez vinni, 's vitetni, ezen diadalmas fő Vezér, azt ezután meg-fogjuk tapasztalni: de mig a' lenne, ígéretünket kívánván tellyesíteni, elő-befzéllyük, mi történt a' Had kezdetétől fogva *Szerimben* (*Sirmiumban*), olly móddal, miként a' Horváth Országai Történeteket leirtuk vala. —

A' Szerimi Tsatáknak elő-adása.

Alig érkezett ide a' hire, hogy a' Törökök, Aug. 16-dikán 1787. eszt. hadat indítottak az Oroszok ellen; már ment min-

denfelé a' parantsolat, hogy Seregeink a' Török Birodalomnak széleire indullyanak. Nagyobb része népünknek a' Dunán, *Szerimbe* takarodott, mind azért, mivel a' vizen kevesebb költséggel, 's fáradtsággal tehetné az utát, mind pedig, mivel a' Bétsi udvar leg-először is *Belgrád* Várának vissza vételéről gondolkozott. — Már három hónap alatt, egésszen el-is lepte, a' temérdek katonafág *Pétervára* 's *Zimon* tájját. — — — —

Az egéssz télen nem annyira a' hideg, mint a' nagy sár miá kezdették katonáink azon fanyarúságot próbálni, mellyről már, a' szintén 10. esztendőktől fogva tartó békesfég idején igen el-szoktak vólt. Minekutánna, 1788-dikban, Februáriusnak 9-dik napján, meg-lett volna *Zimonból Belgrádba* a' h ir-adás, a' Porta ellen kezdendő hartz eránt, Gróf LACY, úgymint a' ki Ő Felfégétől, a' fő hadi Vezérféget meg-nyerte, mindjárt a' tavasz kezdettel rajta vólt, hogy a' rendelést még innen Bétsből meg-tegye, azon töltés erántt, mellyet már az előtt kezdetek vólt hányni, *Besánia* nevezetű falutól fogva, *Zimon* felé, a' *Száva* ki-áradásának meg-gátolására. Midőn már fok ezer, rész fzerént föld népéből, rész fzerént katonafág-ból álló munkásfaink foglalatoskodnának, a' töl-

töltés készítésében: Martziusnak 7-dik napján, mintegy 800-ig való Törökfég, a' Százra vizén hajnalban által jött, olly szándékkal, hogy munkásfainkat a' gáttól el-verje; magát pedig a' töltést el-rontsa. Az ottan őrizeten lévő H. *Eszterházy* Miklós Regimentjébéli *Malovetz* Kapitány Úr, kevés népével ellenzette ugyan a' fok Törököknek által jöttöket, velek a' szárazon-is megtette vitézül az első próbát, de azoknak nagy száma, 's embereink előtt-is, eleinten tsudálatosnak, és rettenetesnek tettzett, dühösége miá ugyan csak hátrálni kéntelenített. De hogy a' *Wurmser* Lovas katonái közül egy Tzug érkezett, és ez által néki bátorodván a' Grót *Gyulai* Sámuel vitézei is, a' Lovasfággal együtt keményen fogták a' dolgot; a' Török hátat fordított, megelégedvén azzal, hogy egy filegória formájú örző házat (Tsartákot), egy, más nagyobb fa kunyhóval, 's a' munkásoknak némelly szerfzámaival együtt, el-égethetett, és *Belgrádba*, 4. ürefs hajóból álló prédájával, vissza térhetett. — Részünkről, ezen tsatában a' H. *Eszterházy* Miklós Regimentjéből 70. Legény esett-el, 's két Tiszt, egyik, Alhadnagy *Traitmán* Úr, a' másik, *Fekete*, egy igen ifjú nemes Úrfi, és még csak akkori Zászlótartó, négyen pedig nem találtattak, kik vagy az ottan lévő motsárba

vesztek, vagy elevenen el-fogattak. Meg-sebefedtek 11-en. Maga Kapitány *Malovetz* Úr-is nehéz sebet kapott, még pedig a' fején: mindazáltal sem az éles fájdalom, sem fejének szakadatlanúl való vérzése, erőt nem vehettek nemes indulatin, mellyek bátor szivét arra birták, hogy a' viadalnak mind végéig Kompániájánál maradjon. A' *Wurmsfer* Hufzárjai közzül, egynehány izben vág-ták-is kereftül magokat az ellenfégen; még-is 4-nél többen sebbe nem estek; tsupán egy végezte életét. A' Gróf *Gyulai* Sámuel Regimentjéből, tsak ketten kaptak sebet. Kapitány *Wurtzer*, Főhadnagy *Simoni*, 's Zászlótartó *Beer* Urak, az egéssz Kompániával együtt meg-mutatták, mit leheffen ezen vitéz Regimenttől, a' Török ellen való tsatákban várni. A' Törököknek vesztefégét tette Gróf *KINSZKY*, a' Lovasfágnak Generálja (General de Cavallerie), és a' *Szerimben* feküdt seregeknek, a' Gróf *LASCY* le-érkezéseig vólt fő Igazgatója, 150-re. Hogy a' tsata nem szájok izént esett, egéssz hat hetekig ezentúl, mind tsendesfégen vóltak a' Törökök. Azonban egy nap sem múlt-el, mellyen vagy a' nagyobb Generális Urak, vagy a' távolabb feküdt Regimentek közzül, szárazon, és vizen, ne érkeztek vólna *Zimonhoz*. — Ő Felfége maga, Febr. 29-dik napján indúlt-ki *Bétsből*, minekutánna bé-

pe-

petsételt Testamentomát, Hertzeg KAUNITZ Fő Státus Cancelláriusnak által adta volna. Útját *Grátznak, Lábak, Triest, Fiume, Bukhari, Zeng, és Károlyvárosának* vette. — Meg-visgálta, a' Törököktől, ez előtt egy hónappal el-vett *Dresnik* várát, a' honnan *Glinán, a' mi Dubitzánkon, újj Gradiskán, Bródon, Mitrovitzon* keresztül jöven, Már-tziusnak 22-dik napján *Zimonba* érkezett, Gróf LASCY, néhai Her. LICHTENSTEIN, és más Generális Urakkal, mint kísérőivel együtt. A' rendelések meg-tétettek, *Zimonnak* meg-erősítése, és *Belgrád* ostromához már jó eleve való hozzá készülés erántt. Olly nagy tzélnak el-éréfere, szükségésnek ítéltek mindenek, leg-elsöben-is *Szabáts* várának meg-vételét. Ahoz képest, meg-érkezvén Ő Felfége a' *Bándtból*, a' hová kevés időre tsak úgy rándúlt vala el, leg-ottan parantsolatot adott valami tiz ezerre való népnek, hogy talpra állana, 's indúlylyon *Szabáts* alá.

Mig az ostromra ki-rendeltt seregek, a' *Száván*, hajókon, által takarodtak; az alatt szállították az ostromi ágyukat - is, a' fel-állított hidon, a' viz túlsó részére. — Apri-lisnek 24-dikére, virradóra, már el-készültek a' Batteriák-is, mellyekről, azonnal ke-ménnyen kezdettek ágyúzni, a' vár felé. — A' Szabátsiak derekassan vífelték ugyan

magokat, de hogy granátaink a' palánkjo-
 kat meg-gyújtották, 's ezen alkalmatosfág-
 gal szabad feregeink, a' *Pétervári* Stuttzo-
 fokkal együtt, a' vár falát erő hatalommal
 meg-hágták, a' Hertzeg *Eszterházy* Miklós
 Regimentje-is, Obersterével, Gróf *Sztáray*
 Urral együtt, eggyszerire, 's leges leg-első-
 ben a' várban termett; unszolásunkra ma-
 gokat fel-adták. Ő Fellege, kinek bölts,
 szemes, és bátor vezérlése alatt, készült-
 meg, 's nyert ez az egész Ostrom re-
 ménylett boldog véget, a' várat védel-
 mezett 800. Törököt, 15. Tisztjeikkel, 's
 Fejekkel *Aga Mehmethel* együtt, *Pétervárra*
 küldötte. Innen azután rész szerént *Sze-
 gedre*, rész szerént pedig *Aradra*, azután
Váradra, ismét *Munkátsra*, 's most végre
Kafsára vitettek. Az aszonyokat, és gyer-
 mekeket pedig, kik szám szerént 2000-en
 valának, vagyonjaikkal együtt, nem tsak
 szabadon botsátotta; hanem *Szokolovits* Ka-
 pitány Úr, 's a' szabad feregek által *Zvor-
 nihig* el-is kifértette. Húsz zászlók, 's 17.
 ágyúk találtattak a' várban, más fegyve-
 rekkal, 's hadi készületekkel egytetemben.
 — Közzülünk hatnál többen el nem estek.
 Sebet kaptak 11-en, kik között volt *Ruvroa*
 (Rouvroi) Hadi Tármeister Úr-is, és Her-
 tzeg *Ponyatovszky*, kinek, a' bal tzombján
 egy

eggy golyóbis kereftül ment. — Az Iffjú *de Liny* (de Ligne) Hertzeg vólt leg-első, a' palánknak meg-hágásában, kinek-is Ő Felfége, ott mindjárt helyben, a' M. Ther. kisebb Kereftjével kivánta meg-jutalmaztatni bátorfágát. Gróf *Sztáray* Oberster Úr, az egéffz fő Batalionjával a' Hertzeg *Eszterházy* Miklós Regimentjének, különös dítséretet nyert Ő Felfégétől, a' Tsászártól, a' ki maga, minden jelen lévő Generálifoknak méltó álmélkodásokra, széltire nyargalódzott még a' leg-veszedelmesebb helyeken is: azt-is maga vette elsőben észre, hogy a' palánk meg-gyúladásával, a' várnak a' Száva felöl való oldalát, vólna mindeneknek előtte leg-jobb meg-hágni, melly meg-is lett parantsolatjára, szerentsés ki-menettel. — Száma nélkül füttyöltek-el füle mellett a' golyóbifok: de minthogy nem vólt ezekre-is a' JÓSEF név fel-irva, mint a' nagy FRIDRIK-et környékezett golyóbifokra a' FRIDRIK nevezet, meg-kémelleték drága életét, mellyet osztán ide haza, a' nyavalyák kezdének olly irgalmatlanul ostromlani.

(Folytatása követhetik.)

A' Bándtból.

A' Fő Hadi Cancelláriának, Augustusnak 14-dik napján ki-adott Tudósítása szerint, G. CLERFÉ (Clairfait) Hadi Tármester Úr, a' *Káransebesi* Táborból népét *Mehádiához* két mértfölddel közelebb hozta, és *Fenisnél* meg-telepítette. — Aug. 26-dikán pedig, azt a' jelentést tette felöle a' Hadi Cancellária, hogy *Fenis* alól, ismét elébb jött *Cornidig*, holott meg-értvén Kémek által, Aug. 16-dikán éjjel, valami 6000-ig való ellenfégnak *Mehádia* előtt való táborozását, más nap, az az: 17-diken a' nagy hegyeken keresztül, igen nagy esőben, a' Törökök ellen jött, velek *Mehádiát*, 's táborokat el-hagyni kényszerítette. A' Hadi Tármester Úr, *Mehádiához* érkezvén, kívül belől minden helyekre őrizeteket rendelt. — A' fántzolásoknak egy részét, a' hidakat pedig mind, a' régi épfegekben találta. — Nem vezett-el több emberünk 3. vadásznál; a' Törökök a' magok holtjaikat el-vittek.

Egy Kémünknek hir adása szerint, *Tsernetznel* 5000., *Schuppaneknél* pedig, 16000-nél-is felefebb, ámbár az éhség miatt igen el-kényszeredett Törökök tartózkodik. Nínts semmi Magazinnya, 's a' mi eleféget
Tsaj-

Tsajkákön hoznak számára, azt hirtelen,
ehes farkas módjára, fel-fallya.

E L E G Y E S

TUDÓSÍTÁSOK.

Bétsből.

Az el-múlt Vasárnap, úgymint ezen folyó
hónapnak 23-dik napja, vala azon eszten-
dönként elől-forduló nemzeti jeles innepi
nap, mellyet szép Nemzetünknek, ez idő fze-
rént *Béts* városában meg-telepedett, vagy
nem régiben ide fereglett részetskéje, ki-
vánt, a' ditséretes szokás szerént most-is
tartani, ama' meg-betsülhetetlen isteni jó
téteménynek buzgó hálaadásfal való magasz-
taláfára, mellyet Ő Felsőge, Országunknak
Szent ISTVÁN KIRÁLY által, a' Keresztény
hitre való térítésében, meg-bóldogúlt Ősein-
kel, és általok mivélünk - is kegyelmessen
közleni méltóztatott. — Fel-gyülekeztek
köte-

kötelességek szerént a' Szentegyházba, ezen nevezetes Innepet szentelni, a' Felféges Magyar Cancelláriának nagyobb 's kissebb méltóságú Tagjai, követésre méltó példát nyújtván e' részben-is, fő Cancellárius PÁLFFY Károly Úr Ő Excellentiája, a' ki valamint más izben, úgy most-is különös készfégét mutatta, a' hivogató Tisztel. Atya jelentése örömmel való el-fogadásában, 's tellyesítéfében. — Meg-jelentek a' Nemes Magyar Testörzök-is, ezen Hazánk' ékesfégei, kalpagosfan, díszes Fejekkel Gróf KÁROLYI Antal Úr Ő Excellentiájával egygetemben. Nevelték a' pompát jelenlétekkel, más, Hazánkbeli Urafágokon kívül, a' *Pofonyi* Szemináriumból fel-jött Tisz. kis Papok-is. — Minden rendeletlenfégnék, és illetlenfégnék el-távoztatáféra, két magyar Granatéros vólt a' Templom ajtajára rendelve. — Nagy ditsösfégeknek tartották, 's tarthatták-is méltán eleitől fogva, minden érdemes, és tiszteletes Egyházi személlyek, ha illy különös alkalmazottsággal szerentséjek lehetett, az Isten széki-ből, a' Bétsi díszes Magyar gyülekezetet megszóllítani, ditsösfégeffen uralkodott első Királyunk' példás életének, 's a' Kristus esméretének, Országában lehető el-terjesztéfére erányzott szives törekedéseinek, élő nyelvel való hirdetéfében, nem külömben halgatóiknak

nak az István nyomdokai követésére való fel-ferkentésében, szép tehetségeiket vólta-képpen ki-mutatni. — Tiszteletre méltó *Bil-lisits* Aloyzius Úr, első Remete Sz. *Pál* szer-zetéből való *Pétsi* Pap, az emberi okosság, és a' Sz. Írások szerént való tudományoknak néhai érdemes Tanítója, vólt közelébb az a' nyertes, a' ki a' Sz. *János* Templomában, valamint Apostoli nevezetet érdemlett Kirá-lyunknak érdemeit egész erőben elő-adni; úgy a' Keresztény Vallással való fel-hagyás-tól, és a' már fok helyyeken módikká váltt veszedelmes következésü feslettségekről, 's el-fordúltságoktól, szép és hathatos magyar-fágú ki-fejezésekbe foglaltt buzgó intéseivel, mindnyájunkat, kik Szent ISTVÁNT első Királyunknak nevezzük, el-rettenteni, 's továbbra-is el-idegeníteni törekedett. — Mi-dön ezen Tisztelendő Úr, a' papoló székből szavait végezte, helyyeből a' Cancelláriához tartozó két Urak fel-költek, és az el-mon-dott, 's már nyomtatásban-is meg-lévő pré-dikátziót, a' jelenlévő Urafág között, el-olz-togatták. E' meg-lévén, a' további isteni szolgálatot, gyönyörű musika szó közt, vé-gezte Gróf *Sauer* Kanonok Úr, a' F. M. Can-celláriának, a' Papi rendet külömbkülömb-féle tekintetekben illető dolgokat elejébe ter-jesztő Tanátsos Hive (Referendáriusfa). —

Hogy

Hogy Szent István innepe, mind e' mái napig, ezen fő Hertzegi Városban-is egész pompával tartatik, szenteltetik, annak igen nagy eszköze *P. Hermolaus*, a' T. Kaputzinusok' szerzetebéli Pap, és egynehány esztendőktől fogva, ide való Magyar Prédikátor; a' kiről meg kell ditsekedve vallanunk, hogy semmit-is el nem múlat, a' mit telylyes tehetsége szerént kedves Hazájának díszére, 's boldogítására el-követhet. Nemzetének javára tzelozó törekedésének megbizonyítására, most ismét egy munkát ad ki, ilyen homlok-írás alatt: *Boldog haldlra el-készítő Imádságok, és Oktatások.* — Előjáró Beszédében, azt igéri munkájáról, a' T. Atya, hogy abban lehet találni: Előzőr igen válogatott, szivet lelket gerjesztő Imádságokat, mellyek jobbára, a' Sz. Írásból szedgettettek, és a' betegnek, 's haldoklónak minden lelki szükkfégére alkalmaztattak. — Másodszor, embert, boldog ki-mulására feigítő, lelkének külömbkülömbféle állapottyához szabott, fontos oktatásokat: mind a' lelki Atyáknak, a' betegek körül való forgolódásokban, ezen főben járó munkában lehető könnyebbitésekre, mind a' magános Keresztények hasznokra. Ajánlja-is azért Könyvét, nem csak a' T. Papságnak, hanem átallyában minden Keresztényeknek; sőt még

a'

a' nem Keresztényül élőknek-is, hogy belöle ezek-is, ha lessz idejek, tanúllják-meg, miként kellesfék Keresztényi módra jól meghalni. — A' Könyv találtatik *Bétsben, Pofonban, Budán, Pétselt* a' T. T. P. P. Kapuzzinusok'; *Egerben* pedig a' T. T. P. P. Serviták' Klastromában. Közel 18. árkus, árra 36. kr.

Budáról.

Néhai drága emlékezetü Gróf Daruvári *Jankovits* Antal Úr ö Excellentziája, életében, a' Sz. István Rendinek Comendátora, a' Felfégnek belső Tanátsosfa, *Szerim* Vármegyének Fő Ispánja, Magyar Ország' Fő Kintstartója, a' Septemvirális Táblának Birája, meg-hólt ezen folyó hónapnak 16-dik napján, életének 60-dik esztendejében. — Teste vitetett, halála után két nappal, úgy-mint Aug. 18-dikán, *Sopron* Vármegyébe, *Csepregre*, melly, benne mig élt, Urát tisztelte. — Ezen meg-bóldogúlt Gróf Úr, kitsinből ment vala nagyra, de meg-emlékezvén róla, honnan, és hová emelte-fel ötet az Isteni gondvifelés, azzal mutatta-meg, a' fel-magasztalható, de éppen olly könnyen meg-is alázható Felféghez háládatos vóltát, hogy az ö elébbeni állapotjához hasonló forsú ember tárfai' igaz ügyöket fel-vévén, azokat,

kat, mind tanátsával, mind tehetségével segitette, melly Isten előtt kedves tselekedetének el-is vette már minden bizonytal, az igaz Biró, és könyörülő Isten kezéből, minden világi kintsnél drágább jutalmát.

Tóldalék.

Fokfánból Augustusnak 9. és 11-dikén, hozzánk útasított, és éppen tsak most vett három igen betses Levelekből, a' mint a' rövid idő, és helyly engedi, némelly jegyzéseket ide iktatunk, úgymint: Az Oroszok voltak 4000-en. Özfvefeggel az egyesült fereg valamivel több lehetett 2000-nél. Azon Agát, ki a' Klastromban volt, és olly fok munkát okozott Törököknek a' Fejek volt, egy *Barkó* Regem. béli *Horvdth* János nevű Káplár fogta-el. — Majd minden embernek szép nyeresége volt. A' Török fátor szinte több már most, mint a' miénké, ámbár olly fátorok-is kerültek vissza, mellyeket tavaly nyertek-el a' *Bánatban* tőlünk a' Törökök. — A' Hertzeg Aug. 7-dikén tartotta a' győzedelmi pompát Oláh Országban.

Mászor többet.

200000